

Ormanlık kooperatiflerine yönelik algı ve beklentiler: Yenice Orman İşletmesi örneği

İsmet Daşdemir^{a*}, Akif Karcı^b

Özet: Türkiye’de ormanlık kooperatifleri kırsal kalkınmada ve ormanların sürdürülebilir yönetiminde önemli bir role sahiptir. Bu çalışma, önemli bir paydaş olan orman köylülerinin ormanlık kooperatiflerine yönelik algı ve beklentilerini Yenice Orman İşletmesi örneğinde incelemek, değerlendirmek ve böylece ormanlık kooperatiflerinin etkinliğini artırmak ve alınması gereken önlemleri ortaya koymak amacıyla ele alınmıştır. Çalışma Yenice Orman İşletme Müdürlüğüne bağlı Göktepe ve Kayadibi Orman İşletme Şeflikleri sınırları içindeki 9 orman köyünde yürütülmüştür. Veriler, 123 orman köylüsü ile yüz yüze görüşme usulüyle yapılan anket çalışmasıyla elde edilmiştir. Verileri değerlendirmek için betimleyici istatistikler, Kruskal-Wallis H-Testi ve nonparametrik korelasyon analizi kullanılmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda; orman köylülerinin ormanlık kooperatiflerine yönelik toplam algı düzeyinin “orta düzeyde” (132,27 puan) olduğu, “beklenti” ve “farkındalık” algısının çok yüksek, buna karşılık kooperatiflerin “yönetim anlayışı” ve “yeterliliği” algısının çok düşük olduğu saptanmıştır. Kooperatiflere yönelik toplam algı düzeyinin orman köylülerinin yaşına, cinsiyetine, medeni haline, eğitim düzeyine ve ailedeki birey sayısına göre farklı olmadığı, ancak anket yapılan orman köylerine, orman köylülerinin kooperatifle olan ilişkisine (üye, üye değil, yönetici) ve ailenin aylık gelir miktarına göre farklar gösterdiği saptanmıştır. Ayrıca ormanlık kooperatiflerinin sorunları ve çözüm önerileri ortaya konulmuş ve daha etkili, başarılı olabilmeleri, böylece ormanların sürdürülebilir yönetimine ve kırsal kalkınmaya katkı sağlamaları için bazı öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Algı ve itibar, Orman köylüsü, Ormanlık kooperatifi (Tarımsal kalkınma kooperatifi), Yenice Orman İşletmesi, Türkiye

Perceptions and expectations of forestry cooperatives: The case of Yenice Forest Enterprise

Abstract: Forestry cooperatives have an important role in rural development and sustainable management of forests in Turkey. The aim of this study was to examine and evaluate the perceptions and expectations of forest villagers who are important stakeholders towards forestry cooperatives in the example of Yenice Forest Enterprise and thus to increase the efficiency of forestry cooperatives and to reveal the necessary measures. The study was carried out in the 9 forest villages within the boundaries of the Göktepe and Kayadibi Forestry Chiefdoms affiliated to the Yenice Forest Enterprise Directorate. The data were obtained via a face-to-face interview with 123 forest villagers. Descriptive statistics, Kruskal-Wallis H-Test, and nonparametric correlation analysis were used to evaluate the data. As a result of the evaluations; it was determined that the total perception level of forest villagers towards forestry cooperatives was “moderate” (132.27 points), the perception of “expectation” and “awareness” was very high, whereas the perception of “management mentality” and “adequacy” of cooperatives was very low. It was found that the total perception level of cooperatives was not different according to the age, gender, marital status, education level, and the number of individuals in the family, but according to the surveyed forest villages, the relationship of forest villagers with the cooperatives (member, not member, manager) and the amount of monthly income of the family showed differences. In addition, the problems and solution proposals of forestry cooperatives were put forward and some suggestions were developed in order to be more effective and successful, thus contributing to the sustainable management of forests and rural development.

Keywords: Perception and reputation, Forest villager, Forestry cooperative (Agricultural development cooperative), Yenice Forest Enterprise, Turkey

1. Giriş

Sürdürülebilir kalkınma kapsamında; orman kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi, bu kaynaklardan hem bugünkü hem de gelecek nesillere optimal faydalar sağlanması, kırsal kalkınmaya destek olunması, orman köylülerinin geçim kaynaklarının artırılması ve ormanlara yönelik baskıların azaltılması önem arz etmektedir. Türkiye’de orman köylülerinin kalkındırılmasını sağlamak

ve böylece orman kaynaklarının sürdürülebilir yönetimine katkı sağlamak amacıyla 1970 yılında Orman ve Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü (ORKÖY) kurulmuştur. ORKÖY’ün esas kuruluş amacı; *ormanların korunmasına genişletilmesine, geliştirilmesine, işletilmesine ve orman köylülerinin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimlerine katkıda bulunmak için kalkınma hazırlamak, etüt, araştırma, plan, proje ve programlar hazırlamak, kredi ve yardım kaynaklarını en iyi şekilde kullanarak ekonomik güç,*

^a Bartın Üniversitesi, Orman Fakültesi, Bartın, Türkiye

^b Yenice Orman İşletme Müdürlüğü, Karabük, Türkiye

* **Corresponding author** (İletişim yazarı): isdasdemir@hotmail.com

✓ **Received** (Geliş tarihi): 21.02.2021, **Accepted** (Kabul tarihi): 19.03.2021

Citation (Atıf): Daşdemir, İ., Karcı, A., 2021. Ormanlık kooperatiflerine yönelik algı ve beklentiler: Yenice Orman İşletmesi örneği. Turkish Journal of Forestry, 22(2): 117-127. DOI: [10.18182/tjf.884318](https://doi.org/10.18182/tjf.884318)

devlet-köylü işbirliği ve sosyal dayanışma sağlamak amacıyla kooperatiflerin kurulmasına ve faaliyetlerine yardımcı olmak ve böylece orman üzerindeki olumsuz baskıları azaltmaktır (Acun, 1983; Çağlar, 1986; Daşdemir, 2002). ORKÖY'ün kuruluşu aynı zamanda kırsal kalkınmayı sağlamak amacı ile ormancılık kooperatiflerinin kuruluşunu sağlamış ve ormancılıkta kooperatifleşme başlamıştır. Böylece köyler bazında orman köylerini kalkındırma kooperatifleri kurulmuştur.

Türkiye'nin toplam orman alanı yaklaşık 22,6 milyon ha olup, bu alan toplam karasal alanın %28'ine karşılık gelmektedir (OGM, 2018). Türkiye'de orman içinde ve orman kenarında 22.847 yerleşim yeri bulunmakta ve buralarda yaklaşık 6,8 milyon orman köylüsü yaşamaktadır (OGM, 2018). Orman köylerinde yaşayan bireyler sosyoekonomik zorluklar karşısında hayatlarını ikame ettirebilmeleri için ormanlardan yasadışı yararlanmalara neden olmaktadır (OGM, 2015). Hem yasadışı yararlanmaların azaltılması hem de orman kaynaklarının sürdürülebilir yönetiminin sağlanması için, orman köylülerinin kalkındırılması ve bu amaçla örgütlü hareket etmelerinin sağlanması önemlidir. Örgütlü hareket etmeleri konusunda orman köylerini kalkındırma kooperatifleri önemli bir role sahiptir.

Orman köylerini kalkındırma kooperatiflerinin asıl kuruluş amacı; orman köylüsünün olumsuz yaşam koşullarını iyileştirmek, onların sosyoekonomik sorunlarını çözmek, gönenç düzeyini yükseltmek ve böylece yoksul orman köylülerinin kalkındırılmasına olanak oluşturarak orman kaynakları üzerindeki sosyoekonomik baskıları azaltmaktır. 1989 yılında çıkarılan 3476 sayılı yasayla sayıları 2020 olan orman köylerini kalkındırma kooperatifleri ova köylerindeki köy kooperatifleriyle birleştirilerek çok amaçlı Tarımsal Kalkınma Kooperatifi adıyla yeni bir hukuki yapı (model) içinde toplanmıştır (Daşdemir, 2002). Ancak bu çalışmada "Ormancılık Kooperatifi" deyimini "Tarımsal Kalkınma Kooperatifi" ile aynı anlamda kullanılmıştır. Ormancılık kooperatifleri orman köylülerinin kalkındırılmasına yönelik bir birlik olmuş ve pek çok çalışma gerçekleştirmiştir. Ancak ormancılık kooperatiflerinin sürdürülebilirliği ve başarılı çalışmalar yapabilmeleri, pek çok faktörün yanında kooperatiflerin yerel halk (paydaş) tarafından nasıl değerlendirildiğine, algılandığına ve dolayısıyla kurumsal itibarının ne olduğuna da bağlıdır.

Türk Dil Kurumuna göre itibar; saygı görme, değerli ve güvenilir olma durumu, saygınlık ve prestij şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 1992). Diğer yandan yerli ve yabancı literatürde itibar kavramı çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Buna göre Yurtsever'e (2013) atfen itibarla ilgili olarak şu tanımlar verilmektedir: İtibar, bir kişiye veya nesneye dışarıdan gösterilen saygı, hürmet anlamındadır (Marconi, 2001). İtibar, kamuoyunun bir algılaması olup, bir değer ve çok pahalı bir varlıktır (Ersoy, 1996). İtibar, kurumsal değerlerle toplumun değerleri arasındaki etkileşimin bir ürünüdür (Sherman, 1999). İtibar kavramı kurumun, kamuoyu tarafından nasıl algılandığı, diğer bir ifadeyle kendisine biçilen değerle ilgilidir. Bu durumda itibar kavramı için önemli olan iki gerçek söz konusudur: Birincisi kurumun çevresini oluşturan paydaşın önemi, ikincisi ise bu kitlelerin kurumun itibarlı olduğuna inanmaları sonucu oluşan kurumun güvenilirliğidir (Ülger, 2003). Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere itibar ile algı arasında bir ilişki vardır ve itibar bir kurumun kamuoyu

veya paydaşlar tarafından nasıl algılandığının bir göstergesidir. Kurumlara yönelik itibar arttıkça, o kurumun sürekliliği ve dayanıklılığı artmaktadır.

Genel olarak çeşitli kurumlara yönelik algıyı ve kurumsal itibarı ölçmek amacıyla pek çok çalışma yapılmıştır (Erdoğan vd., 2006; Coşgun vd., 2008; Bakan ve Kefe, 2012; Yurtsever, 2013; Gezmen, 2014; Yılmaz, 2015; Yılmaz ve Gedik, 2019). Ayrıca halkla ilişkilerde itibar yönetimi (Uzunoglu ve Öksüz, 2008; Karatepe, 2008; Ural, 2002), kriz yönetiminde itibar (Taşkın, 2010; Akdoğan ve Cingöz, 2017), kurumsal itibarın insan kaynakları, etik-performans, kurumsal kültür, kurumsal kimlik ve imajla ilişkisi (Öksüz, 2008; Sayılı vd., 2009; Kara, 2014) ve kurumsal itibarın yeşil pazarlamadaki rolü (Tuncoğlu, 2009) konularında bazı çalışmalar yapılmıştır. Bu kapsamda orman köylerinde kooperatifçilik (Muallaoglu, 1986; Ünver, 1993; Yılmaz, 1993), kooperatif kuruluşlarında başarının artırılması (Yıldırım, 1992), ormancılık kooperatiflerini kırsal kalkınma açısından değerlendirilmesi (Cığerci, 1993; Daşdemir, 2002; İnan, 2002; Atmış vd., 2009), sorunlarının ve çözüm önerilerini belirlenmesi (Günşen, 2006) ve orman köylerinde kooperatifçiliğin çeşitli açılardan incelenmesi (Toksoy vd., 2009; Alkan ve Demir, 2013) amacıyla bazı çalışmalar yapılmasına rağmen, ormancılık kooperatiflerinin paydaşları tarafından nasıl algılandığı ve dolayısıyla kurumsal itibarının saptanması amacıyla yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Türkiye'de ormancılık kooperatifleri kırsal kalkınmada ve ormanların sürdürülebilir yönetiminde önemli bir role sahiptir. Ormancılık faaliyetleri ile orman köylülerine geçim kaynağı oluşturulmasında ormancılık kooperatifleri önemli bir araçtır. Ormancılık teşkilatının orman köylüsüyle olan ilişkilerinde, ormancılık kooperatiflerinin köprü görevi gördüğü söylenebilir. Bu köprü görevinden dolayı hem ormancılık teşkilatının hem orman köylülerinin ormancılık kooperatiflerinden beklentileri oldukça fazladır. Dolayısıyla ormancılık kooperatiflerinin önemli bir paydaşı olan orman köylüleri tarafından ormancılık kooperatiflerinin nasıl algılandığı (itibarını) ve beklentilerini ortaya koymak bilime ve uygulamaya katkı sağlayacaktır.

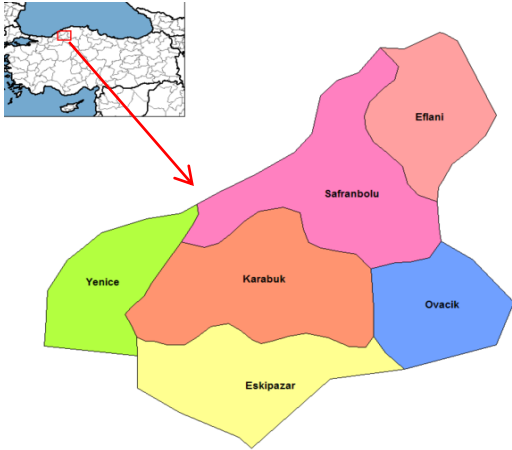
Bu çalışmayla Yenice Orman İşletmesi faaliyet alanındaki ormancılık kooperatiflerinin orman köylülerinde bıraktığı itibar, yarattığı algı ve köylülerin ormancılık kooperatiflerinden beklentileri belirlenmeye çalışılmıştır. Orman serveti ve çeşitliliği oldukça fazla olan, geçiminin büyük bölümünü ormancılık faaliyetlerinden sağlayan Yenice ilçesinde neredeyse tek geçim kaynağı olan ormancılık faaliyetleri kooperatifler aracılığıyla yapılmaktadır. Bu nedenle ilçede kooperatiflere daha fazla görev ve sorumluluk düşmekte ve beklentiler de o derece artmaktadır. Buna göre çalışmada; ormancılık kooperatiflerinin orman köylülerinde yarattığı algı bileşenlerinin (farkındalık, memnuniyet düzeyi, yeterlilik, etki düzeyi, yönetim anlayışı, ilişkiler ve beklentiler) düzeyi ve toplam algı düzeyinin bazı sosyoekonomik özelliklere göre farklı olup olmadığı saptanmıştır. Orman köylülerinin bakış açısıyla ormancılık kooperatiflerinin sorunları, çözüm önerileri ve beklentileri belirlenmiş, bunlara göre ormancılık kooperatiflerinin daha etkili ve başarılı olabilmesine yönelik bazı öneriler geliştirilmiştir.

2. Materyal ve yöntem

2.1. Araştırma alanı

Araştırma alanı, ormancılık faaliyetleri ve ormancılık kooperatifleri açısından yoğun olan Karabük iline bağlı Yenice ilçesi seçilmiştir (Şekil 1). İl merkezine 33 km mesafede bulunan ve toplam 1150 km²'lik bir alana sahip olan Yenice'nin %85'i verimli ormanlarla kaplıdır. Arazi yapısı Batı Karadeniz Bölgesinin karakteristik özelliklerini taşır. Düz ve ova niteliğinde arazi yok denecek kadar azdır. Deniz seviyesinden 130 metre yüksekliğe konumlanan ilçenin doğal yapısı, özgün bitki örtüsü ve yaban hayatı önemli bir çeşitlilik içerir. İlçeye hayat veren Yenice Irmağı, yerleşim merkezinin içinden geçerek, ilçe topraklarını iki parçaya böler. Araç ve Soğanlı Çaylarının birleşmesiyle oluşan Yenice Irmağı, Zonguldak ili sınırları içinde Filyos Irmağı adıyla Karadeniz'e dökülür (YK, 2019).

İlçenin ekonomisi ormana dayalı olup, ilçede irili ufaklı orman ürünleri üretim ve satışı yapan tesisler bulunmaktadır. Son yıllarda mobilya ve sandalye üretim tesisleri büyük gelişme göstermeye başlamıştır. Hediyeelik eşya sektörüne yönelik ağaç ürünlerinden baston, ağaç kaşık ve maket yenice evi yapılmaktadır. Bunun yanı sıra, özellikle son dönemde turizm sektörünü geliştirme çalışmaları devam etmektedir (YK, 2019).

Şekil 1. Yenice ilçesinin konumu (Wikipedi, 2020)

Yenice Orman İşletme Müdürlüğü, Zonguldak Orman Bölge Müdürlüğüne bağlı olup, Bakraz, Balıksık, Camıyanı, Çitdere, Göktepe, Karakaya, Kavaklı, Kayadibi, Kızılkaya, Sarıot, Şimşirdere ve Yenice Orman İşletme Şefliği olmak üzere toplam 12 adet orman işletme şefliği ve İç Anadolu Ormancılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğüne bağlı Yaylacık Araştırma Ormanı Mühendisliğine sahiptir (Çizelge 1; YOİM, 2019).

Yenice Orman İşletme Müdürlüğü sınırları içinde 1 ilçe (Yenice), 1 belde (Yortan), orman kanununun 31. madde kapsamına giren 31 adet ve 32. madde kapsamına giren 2 adet olmak üzere toplam 33 adet orman köyü bulunmaktadır. Bu köylerde yaşayan nüfus 10.086'dır. Bunun %51,5'i erkek, %48,5'i kadındır (TÜİK, 2018). Yenice ilçesinde bulunan köylerde ormancılık işleriyle uğraşan toplam 33 adet tarımsal kalkındırma kooperatifi faaliyet göstermektedir.

Bu araştırma Göktepe Orman İşletme Şefliği ve Kayadibi Orman İşletme Şefliği sınırları içinde kalan köylerde yapılmıştır. Göktepe Orman İşletme Şefliğinin alanı toplam 9015,60 ha olup, bunun 6547,40 ha'ı normal alan, 427,70 ha'ı bozuk alan ve 1551,10 ha'ı ise ormansız alandır. Göktepe Orman İşletme sınırları içinde Kayadibi, Bağbaşı, Kale, Yamaç, Yeşilköy ve Ören olmak üzere 6 adet köy bulunmaktadır. Kayadibi Orman İşletme Şefliğinin alanı ise 6012,30 ha normal alan, 1091,60 ha bozuk alan ve 673 ha ormansız alan olmak üzere 8017,90 ha'dır. Kayadibi Orman İşletme Şefliği sınırları içinde İbrıcak, Kayaarkası ve Yeniköy köyleri olmak üzere 3 adet köy bulunmaktadır (YOİM, 2019). Böylece toplam 9 köyde araştırma yürütülmüştür.

2.2. Araştırma verileri

Yenice Orman İşletme Müdürlüğüne bağlı Göktepe ve Kayadibi Orman işletme şeflikleri çalışma alanındaki orman köylerinde yapılan bu çalışmada; materyal olarak 123 orman köylüsü üzerinde uygulanan anketlerden elde edilen veriler kullanılmıştır. Verileri elde etmek için dört bölümden (1.Sosyoekonomik Özellikler – 9 soru, 2.Algı Düzeyi Ölçeği – 38 soru, 3.Sorunlar ve Çözümler, 4.Düşünceler ve Beklentiler) oluşan bir anket formu geliştirilmiştir. Bu anket formu geliştirilirken daha önce benzer amaçla yapılmış bazı çalışmalardan da yararlanılmıştır. Böylece yörenin ve ormancılık kooperatiflerinin özelliklerine uygun hazırlanan bir anket formu uygulanmıştır. Anket formunun;

Çizelge 1. Yenice Orman İşletme Müdürlüğüne bağlı işletme şefliklerinin alan özellikleri

İşletme şefliği	Normal alan (ha)	Bozuk alan (ha)	Toplam alan (ha)	Ormansız alan (ha)	Genel alan (ha)
Bakraz	41474,40	92,80	4267,20	0,00	4293,20
Balıksık	3542,70	867,00	4409,70	3234,70	9025,10
Camıyanı	5145,50	480,22	5625,70	1168,50	6850,30
Çitdere	5741,80	222,30	5964,10	2,50	6091,20
Göktepe	6947,40	427,70	7375,10	1551,10	9015,60
Karakaya	7537,90	1205,90	8743,80	208,30	8993,90
Kavaklı	4096,10	362,20	4458,30	165,80	4644,10
Kayadibi	6012,30	1091,60	7103,90	673,00	8017,90
Kızılkaya	6713,00	514,40	7227,40	523,80	7827,30
Sarıot	7582,90	176,60	7759,50	0,00	7767,60
Şimşirdere	5726,50	358,70	6085,20	97,80	6222,20
Yenice	8754,80	1125,60	9880,40	2128,20	12845,40
Yaylacık	5105,60	115,30	5220,90	0,00	5250,10
Toplam	77080,90	7040,30	84121,20	9753,70	96843,90

1. Sosyoekonomik Özellikler Bölümünde; anket yapılan kişinin köyü, kooperatif üyelik durumu, ikamet yeri, yaşı, cinsiyeti, medeni hali, eğitim düzeyi, ailedeki birey sayısı, ailenin aylık gelir miktarı şeklinde 12 soru yer almıştır.
2. Algı Düzeyi Ölçeği Bölümünde; yörenin ve kooperatiflerinin özelliklerine göre geliştirilmiş ve kooperatiflere yönelik algı düzeyini çeşitli yönleriyle (farkındalık, memnuniyet düzeyi, yeterlilik, etki düzeyi, yönetim anlayışı, ilişkiler ve beklentiler bileşenleri itibarıyla) ölçen 5'li Likert Ölçeğine göre hazırlanmış 38 soru yer almıştır. 5'li Likert Ölçeğindeki puanlar; 1: Hiç memnun değilim, 2: Az memnunum, 3: Orta düzeyde memnunum 4: Fazla memnunum 5: Çok Fazla memnunum şeklinde anlamlandırılmıştır.
3. Bölümünde; ormancılık kooperatiflerinin sorunları ve çözüm önerileri, 4. Bölümünde ise; ormancılık kooperatiflerinin kırsal kalkınmada ve ormanların sürdürülebilir yönetiminde daha etkin rol alabilmesi için kooperatiflerin yapılanması, yönetim şekli ve görevleriyle ilgili düşünceler ve beklentiler yer almaktadır.

2.3. Örneklem büyüklüğü ve veri toplama

Araştırmanın yürütüldüğü Yenice Orman İşletme Müdürlüğüne bağlı Göktepe ve Kayadibi orman işletme şefliklerindeki 9 orman köyünün (Bağbaşı, Derebaşı, Ibrıcak, Kale, Kayadibi, Örenköy, Yamaçköy, Yeniköy, Yeşilköy) nüfusu 2.399'dur. Ancak ankete katılanların reşit olması gerektiğinde 18 yaş ve üzerinde olan nüfus 1.919'dur (TÜİK, 2018). Buna göre her köyden kaç kişiyle görüşüleceği %95 güven düzeyi ve %10 hata kabul oranı ile sınırlı toplumlarda örnek büyüklüğünü veren aşağıdaki formül kullanılarak hesaplanmıştır (Lemeshow vd., 1990; Orhunbilge, 2000; Daşdemir, 2019);

$$n \geq \frac{Z^2 \times N \times p \times q}{N \times D^2 + Z^2 \times p \times q}$$

Burada; n: Örnek büyüklüğünü, Z: Güven katsayısını (%95'lik güven düzeyi için Z=1,96), N: Ana kütle büyüklüğünü (1.919), p: Ölçülmek istenilen özelliğin ana kütlede bulunma olasılığını (0,5), q: Ölçülmek istenilen özelliğin ana kütlede bulunmama olasılığını (0,5), D: Kabul edilen örnekleme hatasını (0,10) göstermektedir.

Bu formüle göre n değeri hesaplanmış ve en az 92 orman köylüsü ile anket yapılması gerektiği belirlenmiştir. Ancak çalışmada bu sayı aşılarak toplam 123 kişi ile anket yapılmıştır. Her bir köyde anket yapılacak kişi sayısı ise $123/1.919=0,06$ oranına göre belirlenmiştir (Çizelge 2). İstatistiksel analizleri uygulayabilmek için her bir köyden görüşülecek kişiler rasgele seçilmiştir. Böylece çalışmada katmanlı-rasgele örnekleme yöntemine göre örnekleme yapılmıştır (Kalıpsız, 1988; Daşdemir, 2019). Anket çalışması 2019 yılının kasım ve aralık aylarında yüz yüze görüşme yöntemiyle uygulanmıştır.

Çizelge 2. Köylerin nüfusları ve anket yapılan kişi sayısı

Köy adı	Köy nüfusu*	≥18 yaş nüfusu*	Anket yapılan kişi sayısı
Bağbaşı	282	226	14
Derebaşı	296	237	15
Ibrıcak	404	323	20
Kale	123	98	7
Kayadibi	150	120	9
Örenköy	161	129	9
Yamaçköy	550	440	26
Yeniköy	258	206	13
Yeşilköy	175	140	10
Toplam	2399	1919	123

*Bu bilgiler TÜİK (2018)'den alınmıştır.

2.4. Verileri değerlendirme

Anket görüşmeleri tamamlandıktan sonra elde edilen veriler sayısallaştırılmış ve Excel programı kullanılarak bilgisayara girilmiştir. Katılımcıların sosyoekonomik özellikleri hakkında genel değerlendirme yapmak için betimleyici istatistikler (ortalama, standart sapma, frekans, yüzde) ve çizelgeler kullanılmıştır. Katılımcıların toplam algı düzeyi; anket formundaki 5'li Likert Ölçekli 38 soruya verilen puanların toplamı alınarak hesaplanmıştır. Likert tipi ölçeğin güvenilirlik analizi Cronbach Alpha testi ile yapılmıştır. Orman köylülerinin toplam algı düzeyinin bazı sosyoekonomik özelliklere göre farklı olup olmadığını test etmek için nonparametrik yöntemlerden Kruskal-Wallis H-Testi kullanılmış ve farklı grupları ortaya koymada nonparametrik Post Hoc çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır (Kalıpsız, 1988; Özdamar, 2002). Ayrıca bazı sosyoekonomik özellikler ile toplam algı düzeyi arasındaki ilişkiler Spearman'ın nonparametrik korelasyon analizi ile incelenmiştir. Bütün bu analizleri yapmak amacıyla Excel-2010 ve SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) (24.0 version) programları kullanılmıştır.

3. Bulgular ve tartışma

3.1. Sosyoekonomik özelliklere ilişkin bulgular

Çalışmada ankete katılan 123 kişiye ilişkin bazı sosyoekonomik özellikler aşağıdaki gibi açıklanmış ve istatistik analizlerde kullanılan sosyoekonomik özelliklere ait değişkenlerin betimleyici istatistikleri Çizelge 3'de verilmiştir.

Bu sonuçlara göre ankete katılan 123 kişinin/katılımcının %11'i Bağbaşı, %12'si Derebaşı, %16'sı Ibrıcak, %6'sı Kale, %7'seri Kayadibi ve Örenköy, %21'i Yamaç, %11'i Yeniköy ve %8'i Yeşilköy'de yaşamaktadır. Katılımcıların %83'ü kooperatif üyesi, %11'i kooperatif üyesi değil ve %6'sı kooperatif yöneticisidir.

Ankete katılanların %13'ü 20-30 yaş grubunda, %24'ü 31-40 yaş grubunda, %33'ü 41-50 yaş grubunda, %26'sı 51-60 ve %4'ü 61 ve üzeri yaş grubundadır. Katılımcıların yaşı 20-74 arasında değişmekte ve yaş ortalaması 43,7'dir. Katılımcıların %96'sı erkeklerden ve sadece %4'ü kadınlardan oluşmaktadır. Toplam 5 kadın katılımcıdan 3'ü kooperatif üyesi, 2'si ise kooperatif üyesi değildir. Kadın oranının bu derece düşük olması, kooperatif çalışmalarına kadının katılımının düşük olmasından ve anket çalışmalarına katılmak istememelerinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca katılımcıların %17'si bekar, %83'ü evlidir.

Anket yapılan orman köylülerinin %12'si okur-yazar değil, %66'sı ilköğretim mezunu, %18'i lise mezunu ve %4'ü üniversite mezunudur. Katılımcıların büyük çoğunluğu ilköğretim düzeyinde eğitim almıştır. Katılımcıların ailelerindeki birey sayısı 1-7 arasında değişmektedir. Anket yapılan orman köylülerinin %23'ünün ailesindeki birey sayısı 1-3 arasında, %75'inin 4-6 arasında, %2'sinin ise 7 ve daha fazladır. Genel ortalama aile büyüklüğü 4,3'dür. Ancak katılımcıların büyük çoğunluğu (%75'i) ortalama 5 kişilik bir aileye sahiptir.

Katılımcıların aylık gelir miktarı 1.500-11.250 TL arasında değişmekte ve ortalama gelir miktarı 3.184,3 TL'dir. Orman köylülerinin %30'nun aylık geliri 2.500 TL'den azdır. %66'sının aylık geliri 2.501-5.000 TL arasında ve sadece %4'ünün aylık geliri 5.000 TL'den daha fazladır.

Çizelge 3. Sosyoekonomik özelliklere ilişkin betimleyici istatistikler

Özellik/Değişken	Min.	Maks.	Ortalama	Standart sapma
Köyler	1	9	4,9	2,62
Üyelik	1	3	1,2	0,54
Yaş (yıl)	20	74	43,7	10,91
Cinsiyet	1	2	1,0	0,20
Medeni Hal	1	2	1,8	0,38
Eğitim	1	6	2,2	0,76
Birey Sayısı (adet)	1	7	4,3	1,18
Gelir (TL)	1.500	11.250	3.184,3	1.335,27

3.2. Algı düzeyine ilişkin bulgular ve değerlendirmeler

3.2.1. Algı düzeyi ölçeği sorularına verilen cevapların analizi

Çalışmada uygulanan anketin ikinci bölümünde, orman köylülerinin kooperatiflere ilişkin algı düzeyini 5'li Likert ölçeğine göre 1-5 puan arasında ölçen 38 adet soru yer almaktadır. Toplam 123 orman köylüsünün bu sorulara verdikleri cevapların sayısı (n) ve yüzde (%) olarak dağılımları ile ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (S) değerleri Çizelge 4'de verilmiştir. Likert tipi ölçeğin güvenilirlik analizi yapılmış ve Cronbach Alpha değeri 0,95 bulunmuştur. Alfa katsayısı 0,80-1,00 arasında olduğundan ölçeğin güvenilirliğinin oldukça yüksek olduğu anlaşılmıştır (Kalaycı, 2014).

Çizelge 4. Algı düzeyi ölçeğindeki sorulara verilen cevaplara ilişkin istatistikler

Algı bileşeni	Soru	1		2		3		4		5		\bar{X}	S
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Farkındalık	S1	0	0	14	11,4	21	17,1	19	15,4	69	56,1	4,16	1,08
	S2	0	0	12	9,8	20	16,3	26	21,1	65	52,8	4,17	1,03
	S3	0	0	16	13,0	29	23,6	25	20,3	53	43,1	3,94	1,09
Soru başına farkındalık												4,09	1,07
Memnuniyet	S4	1	0,8	12	9,8	42	34,1	37	30,1	31	25,2	3,69	0,98
	S5	2	1,6	17	13,8	48	39,0	32	26,0	24	19,5	3,48	1,01
	S6	4	3,3	23	18,7	44	35,8	23	18,7	29	23,6	3,41	1,14
	S7	5	4,1	18	14,6	53	43,1	32	26,0	15	12,2	3,77	0,99
	S8	4	3,3	20	16,3	37	30,1	47	38,2	15	12,2	3,40	1,01
	S9	9	7,3	30	24,4	53	43,1	21	17,1	10	8,1	2,94	1,02
	S10	5	4,1	34	27,6	43	35,0	30	24,4	11	8,9	3,06	1,02
Soru başına memnuniyet												3,39	1,02

Çizelge 4. devamı

Algı bileşeni	Sorular	1		2		3		4		5		\bar{X}	S	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
Yeterlilik	S11	Kooperatif yöneticilerinin kooperatifçilik konusunda bilgi ve eğitim düzeylerinin yeterliliği	7	5,7	38	30,9	39	31,7	27	22,0	12	9,8	2,99	1,06
	S12	Kooperatiflerle ilgili yasal düzenlemenin yeterliliği	3	2,4	32	26,0	53	43,1	29	23,6	6	4,9	3,02	0,89
	S13	Kooperatiflerin denetlenmesinin yeterliliği	7	5,7	38	30,9	52	42,3	19	15,4	7	5,7	2,85	0,95
	S14	Kooperatiflerin sermaye/finansman yeterliliği	10	8,1	38	30,9	42	34,1	24	19,5	9	7,3	2,87	1,06
	S15	Kooperatiflerin bina, tesis, araç-gereç vb. yeterliliği	50	40,7	35	28,5	26	21,1	6	4,9	6	4,9	2,05	1,12
	S16	Kooperatiflere sağlanan teşviklerin yeterliliği	12	9,8	33	26,8	57	46,3	14	11,4	7	5,7	2,76	0,98
	S17	ORKÖY'ün verdiği kredilerin yeterliliği	13	10,6	36	29,3	51	41,5	15	12,2	8	6,5	2,75	1,02
	Soru başına yeterlilik												2,76	1,01
Etki Düzeyi	S18	Ormancılık kooperatiflerinin köylüye gelir etkisi	1	0,8	16	13,0	36	29,3	32	26,0	38	30,9	3,73	1,06
	S19	Ormancılık kooperatiflerinin istihdama etkisi	1	0,8	21	17,1	24	19,5	42	34,1	35	28,5	3,72	1,08
	S20	Ormancılık kooperatiflerinin göçü önlemeye etkisi	7	5,7	22	17,9	38	30,9	17	13,8	39	31,7	3,48	1,26
	S21	Ormancılık kooperatiflerinin kırsal kalkınmaya etkisi	6	4,9	16	13,0	30	24,4	21	17,1	50	40,7	3,76	1,25
	S22	Kooperatiflerin ormanlar üzerindeki sosyoekonomik baskıları azaltmaya etkisi	5	4,1	24	19,5	40	32,5	22	17,9	32	26,0	3,42	1,19
	S23	Kooperatiflerin gerekliliği ve köylüye yararlılık düzeyi	1	0,8	15	12,2	28	22,8	37	30,1	42	34,1	3,86	1,06
	S24	Kooperatiflerin ortakların/üyelerin beklentilerini karşılama düzeyi	4	3,3	24	19,5	53	43,1	25	20,3	17	13,8	3,22	1,02
	Soru başına etki düzeyi												3,60	1,13
Yönetim Anlayışı	S25	Ormancılık kooperatifleri kırsal kalkınmada iyi bir yönetim modeli oluşturma düzeyi	5	4,1	18	14,6	38	30,9	38	30,9	24	19,5	3,47	1,09
	S26	Ormancılık kooperatifleri demokratik/katılımcı/adil bir yönetim şekli vardır	4	3,3	26	21,1	48	39,0	24	19,5	21	17,1	3,26	1,08
	S27	Ormancılık kooperatiflerinin siyasallaşmış bir yönetim anlayışı vardır	16	13,0	25	20,3	31	25,2	33	26,8	18	14,6	3,10	1,26
	S28	Ormancılık kooperatiflerinin üyelerinin işgücüne göre iş dağıtım düzeni vardır	1	0,8	15	12,2	33	26,8	19	15,4	55	44,7	3,91	1,13
	S29	Köy muhtarının kooperatif yönetiminin seçilmesindeki payı	9	7,3	38	30,9	37	30,1	24	19,5	15	12,2	2,98	1,24
	Soru başına yönetim anlayışı												3,34	1,16
İlişkiler	S30	Ormancılık kooperatiflerinin genel olarak orman köylüleriyle ilişkileri	2	1,6	13	10,6	31	25,2	32	26,0	45	36,6	3,85	1,08
	S31	Ormancılık kooperatiflerinin ortakları/üyeleriyle ilişkileri	4	3,3	15	12,2	20	16,3	26	21,1	58	47,2	3,97	1,19
	S32	Ormancılık kooperatiflerinin orman işletmesiyle ilişkileri	0	0,0	11	8,9	24	19,5	22	17,9	66	53,7	4,16	1,04
	S33	Ormancılık kooperatiflerinin kamu kurumları ve STK'larla ilişkileri	1	0,8	16	13,0	33	26,8	36	29,3	37	30,1	3,75	1,05
	S34	Ormancılık kooperatiflerinin üst birlikle (ORKOOP) ile ilişkileri	0	0,0	15	12,2	26	21,1	15	12,2	67	54,5	4,09	1,12
	S35	Ormancılık kooperatiflerinin siyaset ve siyasi partilerle ilişkileri	7	5,7	32	26,0	28	22,8	24	19,5	32	26,0	3,34	1,30
	Soru başına ilişkiler												3,86	1,13
Beklentiler	S36	Ormancılık kooperatiflerinin kırsal kalkınmada gelecekteki önemi ve rolleri	4	3,3	14	11,4	26	21,1	14	11,4	65	52,8	3,99	1,22
	S37	Ormancılık kooperatiflerinin üyelerden beklentileri	3	2,4	16	13,0	13	10,6	17	13,8	74	60,2	4,16	1,20
	S38	Üyelerin ormancılık kooperatiflerinden beklentileri	1	0,8	16	13,0	16	13,0	11	8,9	29	23,6	4,23	1,15
	Soru başına beklentiler												4,13	1,19
Toplam Algı Düzeyi												132,27	24,63	
Soru başına algı düzeyi												3,49	1,09	

1-Hiç memnun değilim, 2-Orta memnunuz, 3-Orta düzeyde memnunuz 4- Fazla memnunuz 5-Çok Fazla memnunuz; \bar{X} : Aritmetik ortalama; S: Standart sapma

Çizelge 4'den anlaşıldığı gibi 123 orman köylüsünün, her bir soruya 1-5 arasında verdiği puanların ortalamalarının toplamına göre toplam algı düzeyi $132,26 \pm 24,63$ puandır ($\bar{x} \pm S$). Tüm soruların ortalaması ise $3,49 \pm 1,09$ 'dür. 38 sorunun tamamı dikkate alındığında teorik olarak 38-190 arasında beklenen toplam algı puanı;

1. Sınıf: Düşük Düzeyde Algı: 38-88 arası puan,
2. Sınıf: Orta Düzeyde Algı: 89-139 arası puan,
3. Sınıf: Yüksek Düzeyde Algı: 140-190 arası puan

şeklinde üç düzeyli bir sınıflamaya tabi tutulursa; 123 orman köylüsünün genel olarak ormancılık kooperatiflerine yönelik ortalama $132,26$ puanlık, yani *orta düzeyde* bir algısının olduğu anlaşılmaktadır. Çizelge 4'e göre en yüksek ortalama puan alan ilk 5 soru şunlardır;

- 1) Üyelerin ormancılık kooperatiflerinden beklentileri (38. soru ; $\bar{x} = 4,23$)
- 2) Ormancılık kooperatiflerinin ne iş yaptığını bilme (2. soru ; $\bar{x} = 4,17$)
- 3) Ormancılık kooperatiflerinin varlığından haberdar olma (1. soru ; $\bar{x} = 4,16$)
- 4) Ormancılık kooperatiflerinin orman işletmesiyle ilişkileri (32. soru ; $\bar{x} = 4,16$)
- 5) Ormancılık kooperatiflerinin üyelerden beklentileri (37. soru ; $\bar{x} = 4,16$).

Katılımcıların verdiği cevaplardan en düşük ortalama puan alan sorular ise şunlardır;

- 1) Kooperatiflerin bina, tesis, araç-gereç vb. yeterliliği (15. soru; $\bar{x} = 2,05$)
- 2) ORKÖY'ün verdiği kredilerin yeterliliği (17. soru; $\bar{x} = 2,75$)
- 3) Kooperatiflere sağlanan teşviklerin yeterliliği (16. soru; $\bar{x} = 2,76$).

Dolayısıyla orman köylülerinin kooperatiflere yönelik algı düzeyin artırmak için, düşük puanlı sorulara verilen cevapların iyileştirilmesi ve geliştirilmesi üzerinde durulmalıdır. Ancak ortalaması yüksek olan sorulara verilen cevapların ise düşürülmemesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Ayrıca Çizelge 4'de soru başına ortalama puanlardan hareket ederek; orman köylülerinin ormancılık kooperatiflerine yönelik toplam algı düzeyi *farkındalık*,

memnuniyet düzeyi, yeterlilik, etki düzeyi, yönetim anlayışı, ilişkiler ve beklentiler bileşenleri itibarıyla incelenmiştir. Buna göre en yüksek algı düzeyi ($4,13$ puan) "beklentiler" bileşeninde oluşmakta, bunu sırasıyla $4,09$ puan ile "farkındalık" bileşeni, $3,86$ puan ile "ilişkiler" bileşeni, $3,60$ puan ile "etki düzeyi" bileşeni, $3,39$ puanla "memnuniyet", $3,34$ puanla "yönetim anlayışı" ve $2,76$ puanla "yeterlilik" bileşeni izlemektedir. Bu sonuçlara göre orman köylülerinin kooperatiflere yönelik toplam algı düzeyi en fazla "beklentiler" bileşeninden, en az da "yeterlilik" bileşeninden etkilenmektedir (Çizelge 5). Yani orman köylülerinin ormancılık kooperatiflerine yönelik "beklenti" ve "farkındalık" algısı çok yüksek, buna karşılık kooperatiflerin "yönetim anlayışı" ve "yeterliliği" algısı çok düşüktür.

3.2.2. Algı düzeyinin sosyoekonomik özelliklere göre farklılığının denetimi

Orman köylülerinin ormancılık kooperatiflerine yönelik toplam algı düzeyi (Topalgı) $84-179$ puan arasında değişmekte olup, ortalaması $132,27$ 'dir. Toplam algı puanları 100 üzerinden değerlendirildiğinde (Algı100), algı düzeyinin $44-94$ puan arasında değiştiği ve ortalamasının $69,61$ olduğu saptanmıştır. Yani Algı100'e göre yapılan üçlü sınıflandırmada da toplam algı "orta düzeydedir". Ancak orman köylülerinin ormancılık kooperatiflerine yönelik toplam algı düzeyinin köylüye, üyelik durumuna, yaş, cinsiyet, medeni hal, eğitim düzeyi, ailedeki birey sayısı ve ailenin aylık gelir miktarı gibi sosyoekonomik özelliklere (değişkenlere) bağlı olarak değişebileceği açıktır. Dolayısıyla bu çalışmada orman köylülerinin toplam algı düzeyinin bazı sosyoekonomik özelliklere göre farklı olup olmadığı Kruskal-Wallis H-Testi ile denetlenmiş ve farklı grupları ortaya koymada nonparametrik Post Hoc çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır (Çizelge 6) (Kalıpsız, 1988; Özdamar, 2002).

Çizelge 5. Ormancılık kooperatiflerine yönelik algı bileşenleri ve ağırlıkları

Algı bileşeni	Algı puanı	Algı bileşenin ağırlığı (%)
1.Beklentiler	4,13	16,4
2.Farkındalık	4,09	16,2
3.İlişkiler	3,86	15,3
4.Etki Düzeyi	3,60	14,3
5.Memnuniyet	3,39	13,5
6.Yönetim anlayışı	3,34	13,3
7.Yeterlilik	2,76	11,0
Toplam	25,17	100

Çizelge 6. Toplam algı düzeyinin bazı sosyoekonomik değişkenlere göre farklılığının denetimi

Değişken/Özellik	Kruskal-Wallis H-Testi sonuçları		Post Hoc Çoklu Karşılaştırma Testine göre farklı gruplar (Gruplar ve gruplar içinde sıralamalar önem derecesine göre)			\bar{X}	N
	Khi-kare Değeri	SD	No	Grup Elemanları			
				Algı Düzeyi			
1. Köyler	44,93**	8	1	Yeşilköy, Ibrıcak	Düşük	108,9	30
			2	Kayadibi, Yeniköy, Kale, Derebaşı, Yamaç, Örenköy	Orta	134,6	79
			3	Bağbaşı	Yüksek	159,8	14
2. Üyelik	10,28**	2	1	Kooperatif üyesi ve üyesi olmayan orman köylüsü	Orta	124,4	116
			2	Kooperatif yöneticisi	Yüksek	150,4	7
3. Yaş	8,78	4	Yaş gruplarına göre toplam algı düzeyi farklı değildir.				
4. Cinsiyet	0,34	1	Cinsiyete göre toplam algı düzeyi farklı değildir.				
5. Medeni Hal	3,44	1	Medeni hale göre toplam algı düzeyi farklı değildir.				
6. Eğitim düzeyi	6,27	5	Eğitim düzeyine göre toplam algı düzeyi farklı değildir.				
7. Birey Sayısı	1,03	2	Ailedeki birey sayısına göre toplam algı düzeyi farklı değildir.				
8. Gelir	7,34*	2	≥5001 TL gelire sahip olanlar		Düşük	104,8	5
			≤5000 TL gelire sahip olanlar		Orta	132,8	118

* : 0,05 güven düzeyinde anlamlı; ** : 0,01 güven düzeyinde anlamlı; SD: Serbestlik derecesi, \bar{X} : Aritmetik ortalama, N: Gruptaki kişi/katılımcı sayısı

Çizelge 6'dan görüldüğü gibi toplam algı düzeyi orman köylülerinin yaşına, cinsiyetine, medeni haline, eğitim düzeyine ve ailedeki birey sayısına göre farklı değildir. Buna karşılık anket yapılan orman köylerine, orman köylülerinin üyelik durumuna, yani kooperatifle olan ilişkisine (üye, üye değil, yönetici) göre 0,01 güven düzeyinde ve ailenin aylık gelir miktarına göre de 0,05 güven düzeyinde anlamlı farklar göstermektedir.

Buna göre göreceli olarak, Yeşilköy ve Ibrıcak köylerinde yaşayan 30 orman köylüsünün toplam algı düzeyi düşükken, Kayadibi, Yeniköy, Kale, Derebaşı, Yamaç ve Örenköy köylerinde yaşayan 79 orman köylüsünün toplam algı düzeyi orta seviyede, Bağbaşı köyünde yaşayan 14 orman köylüsünün ise toplam algı düzeyi yüksek bulunmuştur. Diğer yandan kooperatif üyesi ve üyesi olmayan orman köylülerinin toplam algı düzeyi, kooperatif yöneticilerine göre düşük bulunmuştur. Bu sonuç, doğal olarak, kooperatif yöneticilerinin kooperatiflerin çalışma ve etkilerine ilişkin düşüncelerinin pozitif olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca aylık gelir düzeyi yüksek olan orman köylülerinin, aylık gelir düzeyi düşük olan orman köylülerine göre daha düşük algı düzeyine sahip oldukları saptanmıştır.

Bu konuda Karabük Üniversitesi öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada (Yurtsever, 2013); üniversitenin genel itibarının 55,75 puan olduğu, en yüksek itibar düzeyinin finansal performans bileşeninde olduğu, bunu sırasıyla vizyon ve liderlik, sosyal sorumluluk, ürünler ve hizmetler, duygusal çekicilik ve çalışma ortamının izlediği saptanmıştır. Ayrıca eğitim düzeyine, cinsiyete ve memnuniyet düzeylerine göre kurumsal itibarın farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Benzer şekilde İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü'nün bazı dış paydaşlara göre kurumsal itibarını belirlemek amacıyla yapılan bir çalışmada (Yılmaz ve Gedik, 2019); kurumsal itibar duygusal cazibe, ürünler ve hizmetler, finansal performans, vizyon ve liderlik, çalışma ortamı ve sosyal sorumluluk bileşenleri itibarıyla ölçülmüş, dış paydaşlara göre kurumsal itibar değişimle beraber, bütün paydaşlar tarafın en yüksek finansal performans ve en az ürünler ve hizmetler bileşeninin olduğu, katılımcıların yaşları ve eğitim düzeyleri arttıkça İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü'nün tanınırlığının arttığı belirlenmiştir.

3.2.3 Sosyoekonomik özellikler ile algı düzeyi arasındaki ilişkiler

Orman köylülerinin bazı sosyoekonomik özellikleri (köyler, üyelik, yaş, cinsiyet, medeni hal, eğitim, ailedeki birey sayısı, ailenin aylık gelir miktarı) ile toplam algı düzeyi arasındaki ikili doğrusal ilişkileri incelemek amacıyla Spearman'ın nonparametrik korelasyon analizi uygulanmış ve sonuçlar Çizelge 7'de verilmiştir.

Korelasyon analizi sonuçlarına göre "toplam algı düzeyi" ile "köyler" değişkenleri arasında 0,05 güven düzeyinde anlamlı negatif bir korelasyon ($r=-0,191^*$) vardır. Buna göre toplam algı düzeyi "Bağbaşı, Örenköy, Yamaç Derebaşı, Kale, Yeniköy, Kayadibi, Ibrıcak ve Yeşilköy" şeklindeki köy sıralamasına uygun olarak azalmaktadır. Ayrıca "yaş" ile "toplam algı düzeyi" arasında 0,05 güven düzeyinde anlamlı pozitif bir korelasyon ($r=0,195^*$) vardır. Yani orman köylülerinin yaşı arttıkça, gençlere göre ormancılık kooperatiflerine yönelik toplam algı düzeyi de artmaktadır.

3.3. Ormancılık kooperatiflerinin temel sorunları ve çözüm önerileri

Ankete katılan orman köylüleri, ormancılık kooperatiflerinin en önemli sorunlarını ve bunların çözüm önerilerini Çizelge 8'deki gibi tespit etmiştir.

Çizelge 7. Korelasyon analizi sonuçları

Değişkenler	Toplam algı düzeyi
Köyler	-0,191*
Üyelik	0,012
Yaş	0,195*
Cinsiyet	-0,037
Medeni Hal	0,156
Eğitim	-0,054
Birey Sayısı	0,002
Gelir	-0,122

* : 0,05 güven düzeyinde anlamlı korelasyon.

Çizelge 8. Ormancılık kooperatiflerinin en önemli sorunları ve bunların çözüm önerileri

Sorunlar	Cözüm önerileri
1 Kooperatifin ekipman, makina ve bina yetersizliği	Kooperatife ait bina, ekipman ve iş makineleri artırılmalı ve devlet desteği/kredisi sağlanmalı
2 Yetersiz ve adil olmayan iş dağılımı sorunu	İş şahsa değil de, kooperatife verilip daha fazla kişinin çalışması sağlanmalı, iş miktarı iş gücüne göre dağıtılmalı
3 Üretim işlerinde birim fiyatın düşük olması	Üretim işlerindeki birim/tabana fiyatlar yükseltilmeli
4 İş güvenliği ve sağlığı, sigorta sorunu	Ormancılık işlerinde çalışan kooperatif üyelerinin sigortası işletme veya kooperatif tarafından yapılmalı, ormancılık işlerinde çalışan kooperatif üyelerine düzenli olarak üretim ve orman işçiliği, iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri verilerek bilinçlendirilmeli ve sertifika verilmeli, çalışma şartları iyileştirilerek riskler azaltılmalı
5 Kooperatif yönetimine ilişkin sorunlar (seçimler, üye sayısı, katılımcılık, adaletsizlik, etkinlik, köylüyle ilişkiler, yerel yönetim ve orman işletmesiyle ilişkiler, iletişim, denetim, bilinçsiz ve özensiz yönetim vb. sorunlar)	Kooperatif yönetimleri makul, mantıklı, adil ve tarafsız olmalı, ayrımcılık yapmamalı, yönetime aday olacaklar ön elemeyden geçmeli, kooperatif yönetim seçimleri tarafsız yapılmalı, kooperatif yönetimine özellikle gençlerin katılımı sağlanmalı, kooperatife üye yapılması konusunda kurallara uyulmalı, üye ve ortakları birlik içinde olmalı ve her konuyu istişare edilmeli, kooperatifler yerel yönetimlerle ve orman işletmeleri sürekli irtibat halinde olmalı ve yeniliklerden haberdar olmalı
6 ORKÖY ve ORKOOP desteğinin yetersiz olması	ORKÖY kredileri ve destekleri artırılmalı ORKOOP'un aldığı %1 'lik pay artırılmalı
7 Kooperatifin sağladığı iş çeşitliliğinin ve miktarının az olması, ek gelir kaynağının olmaması	Kooperatifin sağladığı iş çeşitliliği ve miktarı artırılmalı, sadece ormancılık işi yapılmamalı, kooperatif üyeleri başka işlere de yönlendirmeli Kooperatifi sadece ormancılıkla değil, tarım ve hayvancılıkla da ilgillemeli ve hayvancılığa destek vermeli
8 Kooperatifin üyelerin ve ortakların beklentilerini karşılamaması	Orman köylüsünün ormancılık işleri dışında ikinci bir geçim kaynağı olması, bunun için orman köylüsü çeşitli hibe ve kredilerle (gelir getirici türler vb.) desteklenmeli ve bu konuda kolaylıklar sağlanmalı Kooperatifler daha etkin olmalı, üyelerin sorununa çözüm bulmalı, onları desteklemeli ve yardımcı olmalı Kooperatifler belirli zamanlarda denetlenmeli, sosyal ve ekonomik olarak kendini geliştirmeli
9 Destekler için prosedürlerin fazlalığı	Orman işletmesi daha fazla personel çalıştırmalı ve bürokratik süreçler kısaltılmalı
10 Kesilen istihkaklardan köylünün teşvik amaçlı aldığı payın (%10) düşük olması	Kesilen istihkaklardan köylünün teşvik aldığı pay artırılmalı
11 Nakliyat sırasında kamyonla taşımaya getirilen yük sınırı-tonaj sorunu (maksimum 22 ton)	Nakliyat sırasındaki tonaj miktarı artırılmalı

3.4. Kooperatiflerin yönetim şekli ve görevleriyle ilgili düşünceler ve beklentiler

Anket yapılan orman köylülerinin kooperatiflerin yönetim şekli ve görevleriyle ilgili düşünceleri ve beklentileri şöyledir;

- Ormancılık ve köy halkıyla ilgili kararlarda kooperatifin de fikri sorulmalı, kırsal kalkınmayla ilgili toplantılara diğer kurumlarla birlikte muhtar ve kooperatif başkanı da çağrılmalı,
- Kooperatif seçimlerinin süresi uzatılmalı, seçimler tarafsız yapılmalı, seçilenler görevini yönetmeliğe göre yapmalı, kooperatif yönetimine özellikle eğitim düzeyi yüksek (en az lise mezunu) gençlerin katılım sağlanmalı, adil, tarafsız, saygılı ve hoşgörülü bir yönetim anlayışı olmalı, kişiye özel değil köylüyü tek bir çatı altında toplayacak genel yönetim anlayışına sahip olmalı,
- Orman köylüsünün emeğinin temsilcisi olan ormancılık kooperatiflerinin yönetimleri adil, demokratik ve üyelerin düşüncelerine önem veren bir yönetim anlayışına sahip olmalı, kooperatif yönetimlerinin tekelciliğe dönüşmemesi için adil bir denetleme oluşturulmalı,
- Kooperatifler herkesin söz sahibi olduğu katılımcı ve üyelerine karşı sorumlu bir yönetim yapısına sahip olmalı, yöneticiler yandaş ayrımı yapmadan adil olarak iş dağıtmalı,
- Kooperatifler, üyelerine ve ortaklarına faydalı olması ve onların sorunlarının çözümü için, kooperatifler daha etkin, yol gösterici ve uygulayıcı bir rol üstlenmeli,
- Kooperatifler daha etkili olmalı, üyelerin haklarını korumalı ve onlara destek olmalı, köylüyü bilinçlendirmeli, köylünün ekonomisine katkıda bulunacak işler yapmalı,
- Kooperatiflerin bölünerek üye sayısını düşürülmesi kanuni hakların azalmasına neden olmaktadır. Bu nedenle bölücü değil, yapıcı ve birleştirici yönetim olmalı,
- Kooperatifler işletme, yerel yönetim ve diğer kurum ve kuruluşlarla sıkı işbirliği içerisinde olmalı,
- Kooperatiflerin kırsal kalkınmada etkili olması için ORKOOP ve ORKÖY ile bağlantıları güçlü olmalı, orman işletmesi, ORKÖY ve ORKOOP tarafından desteklenmeli,
- Kooperatif üyelerine orman işçiliği, iş sağlığı ve güvenliği konularında düzenli eğitimler verilerek sertifika almaları sağlanmalı ve böylece iş kazaları önlenmeli,
- Kooperatifler çok yönlü çalışmalı, ormancılık işleri yanında değişik tarımsal ve hayvansal ürünlerin de üretimini ve satışını yaparak köylüye fayda sağlamalı, gelir getirici türler konusunda köylüye destek olmalı, halkın köyde kalıp üreten bir toplum olmasına katkıda bulunmalı,
- Dikili ağaç satışı ormancılık kooperatiflerini saf dışı bırakmaktadır. Bu da kooperatiflerin yok olmasına ve göçlere neden olmaktadır. Ormancılık kooperatiflerinin

sürdürülebilirliği ve orman köylüsünün emeğinin karşılığını alabilmesi için dikili ağaç satışlarının durdurulması ve üretim işlerinin köylüye verilmesi gerekmektedir.

Türkiye’de ormancılık kooperatiflerinin yönetimi ve diğer konular ile ilgili benzer sorunlar ve beklentiler daha önce yapılan bazı çalışmalarda da (Muallaoğlu, 1986; Ünver, 1993; Yılmaz, 1993; Daşdemir, 2002; İnan, 2002; Günşen, 2006) tespit edilmiştir. Farklı bölgelerde olsa bile, özellikle ormancılık kooperatiflerinin yönetimiyle ilgili sorunların ve kooperatiflerden beklentilerin benzerlik gösterdiği, zaman içinde pek fazla değişmediği ve iyileşme görülmediği anlaşılmaktadır.

4. Tartışma ve sonuç

Yenice Orman İşletmesindeki orman köylülerinin ormancılık kooperatiflerine yönelik algı/itibar düzeyini belirlemek ve köylülerin ormancılık kooperatiflerinden beklentilerini ortaya koymak amacıyla ele alınan bu çalışma; Yenice Orman İşletme Müdürlüğüne bağlı Göktepe ve Kayadibi Orman İşletme Şefliklerinde 9 adet orman köyünde yürütülmüştür. 123 orman köylüsüyle yapılan anket çalışmasının verilerinin değerlendirilmesi sonucunda; orman köylülerinin ormancılık kooperatiflerine yönelik toplam algı düzeyinin “orta düzeyde” (132,27 puan) olduğu saptanmıştır. En yüksek algı düzeyi (4,13 puan) “beklentiler” bileşeninde oluşmakta, bunu sırasıyla 4,09 puan ile “farkındalık” bileşeni, 3,86 puan ile “ilişkiler” bileşeni, 3,60 puan ile “etki düzeyi” bileşeni, 3,39 puanla “memnuniyet”, 3,34 puanla “yönetim anlayışı” ve 2,76 puanla “yeterlilik” bileşeni izlemektedir. Bu sonuçlara göre orman köylülerinin ormancılık kooperatiflerine yönelik “beklenti” ve “farkındalık” algısının çok yüksek, buna karşılık kooperatiflerin “yönetim anlayışı” ve yeterliliği” algısının çok düşük olduğu anlaşılmaktadır. Kooperatiflere yönelik toplam algı düzeyinin orman köylülerinin yaşına, cinsiyetine, medeni haline, eğitim düzeyine ve ailedeki birey sayısına göre farklı olmadığı, ancak anket yapılan orman köylerine, orman köylülerinin kooperatifle olan ilişkisine (üye, üye değil, yönetici) ve ailenin aylık gelir miktarına göre farklar gösterdiği saptanmıştır.

Çalışmada kooperatiflerin etkinliklerinin sadece orman işleriyle kısıtlı kaldığı, diğer iş kollarına yönelmedikleri anlaşılmıştır. Makinalı üretimin yanı sıra beden gücüne de ihtiyaç duyan orman işçiliği, her yaş ve cinsiyet grubu için uygun olmamaktadır. Ancak kooperatif üyelerinin iş gücü ve becerilerine uygun iş alanları (arıcılık, seracılık, mantar yetiştiriciliği, odun dışı orman ürünü toplama ve değerlendirme vb.) bulunmalı, bu konuda eğitimler verilmeli ve sertifikasyonu sağlanarak kooperatife üye olan bütün bireylerin kırsal kalkınmaya katkıda bulunması sağlanmalıdır. Orman işlerinin belli sezonlarda olması, orman işi yapmak isteyen üyelerin fazla olması nedeniyle yılın sadece belli bir kısmında çalışan üyeler, diğer zamanlarda iş aramak için geçici olarak göç etmektedir. Kooperatiflerin, üyelerinin işsiz kaldığı sürelerde kendilerine iş edinmeleri için farklı iş kolları (arıcılık, seracılık, mantar yetiştiriciliği, hayvancılık vb.) bulmaları, köyden göçü önlemek için önlemler almaları gerekmektedir.

Orman işçiliği tehlikeli iş grubunda olup, eğitimlerin düzenli olarak yapılması ve alınan tedbirlerin denetlenmesi konusunda esnekliğe göz yumulmaması gerekmektedir.

Oluşabilecek herhangi bir iş kazası geri dönülmeyecek sonuçlara sebep olmaktadır. Bu nedenle kooperatifler sadece orman işletmesinden işi alıp üyelerine işi taksim etmekle kalmamalıdır. Üyelerini bilinçlendirme eğitimlerini zorunlu tutmalı, çeşitli eğitimlere katılarak üyelerinin mesleki yeterlilik belgesi almaları sağlanmalı, ayrıca üyelerine iş güvenliği ekipmanı sağlamalı, ekipmanı olmayan üyelerine iş taksiminde bulunmamaları gerekir. Bu eğitimlerin düzenlenmesi konusunda diğer kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarından destek talep etmelidir.

Orman köylüsünün işverenle ilişkilerinde köprü görevinde olan ormancılık kooperatifleri, ağır koşullarda çalışan orman işçisinin emeğinin karşılığını alması için çalışmalar yapmalıdır. Ayrıca kooperatifler yeterli düzeyde iş makinasına sahip olmalı ve bu sayede orman içindeki sürütme yollarının yapımında ve rampada depolama çalışmalarında diğer kişi veya kurumlara olan bağımlılığı azaltılmalıdır.

Orman köylüsünün temsilcisi konumunda olan ormancılık kooperatiflerinin yönetimi, görevlerini ve sorumluluklarını layıkıyla yerine getirebilecek yeterlilikte ve yetenekte olması gerekmektedir. Bu da kooperatif yönetimine aday olacak kişilerin belirli şartları sağlaması ile mümkündür. Eğitim durumu ve yaşının yanı sıra kooperatifçilik konusundaki bilgisi ve mesleği de göz önünde bulundurulmalıdır. Kooperatif yöneticileri çalışkan, dürüst, adil, güvenilir, eğitilmiş ve girişimci kişilerden seçilmelidir. Ayrıca kooperatif yönetiminin köy muhtarı ile irtibat halinde olması ve köyün diğer sorunlarında da söz sahibi olması gerekmektedir. Kooperatif yönetimin düzenli olarak denetlenmesi, özellikle iş dağılımındaki adaletsizliğin önüne geçmeye yardımcı olacaktır.

Orman köylüsünün geçmişten günümüze kadar gelen geçim kaynaklarının başında tarım ve hayvancılık gelmektedir. Bu kapsamda tarım ve hayvancılık konusunda kooperatif adına alınacak kredi ve hibeler ile bu iş kolunun kurumsallaşmaya yönelik geliştirilmesi, kooperatif üyelerine iş imkanı sağlanması ya da köylüler tarafından üretilen tarım ve hayvancılık ürünlerinin satın alınarak paketlenmesi ve farklı bir şekilde pazarlanması, köylülerin ürettikleri ürünlerde destekleme alımı ve emeğinin karşılığını alma garantisini verilmelidir. Bu şekilde köylülere farklı bir iş kolu daha açılmış olacaktır. Ayrıca ormancılık kooperatiflerinin orman ve hayvancılık işleri yanında alternatif gelir alanlarına (gelir getirici türler, arıcılık, seracılık, halıcılık vb.) yöneltilmesi de faydalı olacaktır. Keza ormancılık kooperatifleri, iş kollarını geliştirerek diğer kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve halkın gözünde itibarını da yükseltmelidir.

Açıklama

Bu çalışma, Bartın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalında 2020 yılında sonuçlandırılan bir Yüksek Lisans Dönem Projesinden üretilmiştir.

Kaynaklar

- Acun, E., 1983. Aydın İli Köylülerinin ve Özellikle Orman Köylülerinin Kalkındırılmaları Üzerine Araştırmalar. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın No: 338, İstanbul.
- Akdoğan, A., Cingöz, A., 2017. İtibar ve kriz yönetimi: Kriz yönetimi aracı olarak kurumsal itibarın önemi. Üçüncü Bölüm: İşletmenin Değişik Dönemlerinde İtibar Yönetimi, s.249-273, Erciyes.

- Alkan, H., Demir, E., 2013. Orman köylerinde kooperatifçiliğin gelişimine etki eden etmenler. *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi*, 14: 1-9.
- Atmış, E., Günşen, H.B., Özden, S., 2009. Forest cooperatives and its importance in rural poverty reduction in Turkey. XIII World Forestry Congress, 18-23 October, Buenos Aires, Argentina, 11 p.
- Bakan, İ., Kefe, İ., 2012. Kurumsal açıdan algı ve algı yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF Dergisi*, 1: 19-34.
- Çiğerci, R., 1993. Türkiye’de ormancılık kooperatiflerinin kalkınmaya etkilerinin irdelenmesi ve bir uygulama. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Coşgun, U., Bekiroğlu, S., Telek, A., 2008. Orman Köylerindeki Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin Etkinlik Düzeylerinin İrdelenmesi (Antalya İli Örneği). *Batı Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü, Teknik Bülten: 34, ÇOB Yayın No: 375, Müdürlük Yayın No:046, s.58, Antalya.*
- Çağlar, Y., 1986. Türkiye’de Orman Köyleri ve Kalkındırılmasına Yönelik Etkinlikler. MPM Yayın No: 340, Ankara.
- Daşdemir, İ., 2002. Sarıkamış ve Oltu yöresindeki ormancılık kooperatiflerinin kırsal kalkınma ve bölge ormancılığı açısından değerlendirilmesi. I. Ulusal Ormancılık Kooperatifleri Sempozyumu, 22-23 Mart, Kastamonu, s.107-128.
- Daşdemir, İ., 2019. Bilimsel Araştırma Yöntemleri (2. Basım). Nobel Akademik Yayıncılık ve Danışmanlık Tic. Ltd. Şti., Yayın No: 1536, ISBN 978-605-320-442-8, 210 s., Ankara.
- Erdoğan, B.Z., Develioğlu, K., Gönüllüoğlu S., Özkaya, H., 2006. Kurumsal imajın şirketin farklı paydaşları tarafından algılanışı üzerine bir araştırma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15: 55-76.
- Ersoy, A., 1996. Şirket Ününü Korumanın Yolları (Çeviri: Green, S.P., 1992. Reputation Risk Management. Financial Times/Pitman Publishing series, London). Milliyet Yayınları, 208 s., İstanbul.
- Gezmen, A., 2014. Kurumsal itibar yönetimi ve kurumsal itibar algısının ölçülmesine yönelik bir araştırma: Türkiye Büyük Millet Meclisi örneği. Yüksek Lisans Tezi, Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Günşen, H.B. 2006. Batı Karadeniz Bölgesindeki ormancılık kooperatiflerinin sorunları ve çözüm önerileri (Kastamonu örneği). Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- İnan, İ.H., 2002. Kırsal kesimde üretici örgütlenmesi ve orman köyleri kalkınma kooperatifleri. I. Ulusal Ormancılık Kooperatifleri Sempozyumu, 22-23 Mart, Kastamonu, s. 69-72.
- Kalaycı, Ş. (Editör) 2014. SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. ISBN 975-9091-14-3, Ankara.
- Kalpsız, A., 1988. İstatistik Yöntemler. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın No: 3522/394, 558 s., İstanbul.
- Kara, A.İ., 2014. Kurumsal kültür, kurumsal kimlik ve kurumsal imajın kurumsal itibar üzerine etkileri, bir işletme örneği. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karatepe, S., 2008. İtibar yönetimi: Halkla ilişkilerde güven yaratma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(23): 77-97.
- Lemeshow, S., Hosmer Jr, D.W., Klar, J., Lwanga, S.K., 1990. Adequacy of Sample Size in Health Studies. John Wiley & Sons, ISBN 0 471 92517 9, New York, USA.
- Marconi, J., 2001. Reputation Marketing: Building and Sustaining Your Organizations Greatest Asset. Mc Graw-Hill Inc., New York.
- Muallaoglu, R., 1986. Orman köylerinde kooperatifçilik. *Orman ve Av Dergisi*, 2: 27-31.
- OGM, 2015. Orman Genel Müdürlüğü Faaliyet Raporu 2015. 87 s., Ankara.
- OGM, 2018. Orman Genel Müdürlüğü Ormancılık İstatistikleri, Ankara.
- Orhunbilge, A.N., 2000. Örneklem Yöntemleri ve Hipotez Testleri (Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş İkinci Baskı). ISBN 9789758345045, Avcıol Basım ve Yayın, İstanbul.
- Öksüz, B., 2008. Kurumsal itibar ve insan kaynakları yönetiminin ilişkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Özdamar, K., 2002. Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizleri (4. Baskı). ISBN 975-6786-00-7, Kaan Kitabevi, Eskişehir.
- Sayılı, H., Ağca, V., Kızıldağ, D., Yaşar Uğurlu, Ö., 2009. Etik kurumsal itibar ve kurumsal performans ilişkisinin belirlenmeye yönelik ilk 500 işletme içinde yapılmış bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2): 171-180.
- Sherman, M.L., 1999. Reputation: Rhetoric Versus Reality. Director Publication Ltd., London.
- Taşkın, M. 2010. Ekonomik kriz ortamlarında kurumsal iletişim kanallarıyla iç paydaşlara dönük itibar yönetimi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TDK, 1992. Türkçe Sözlük. Milliyet Yayınları, Ankara.
- Toksoy, D., Yenigün, M., Şen, G., 2009. Orman köylerindeki tarımsal kalkınma kooperatiflerinin SWOT analizi ile değerlendirilmesi (Maçka ilçesi örneği). *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 9(1): 12-18.
- Tuncoğlu, M., 2009. Kurumsal itibar yönetiminde yeşil pazarlamanın yeri ve önemi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TÜİK, 2018. Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>. Erişim: 10.12.2019.
- Ural, E.G., 2002. İtibar yönetimi: Değer yaratan bir halkla ilişkiler çalışması olarak itibar yönetimi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi*, 2: 83-93.
- Uzunoğlu, E., Öksüz, B., 2008. Kurumsal itibar riski yönetimi: Halkla ilişkilerin rolü. *Selçuk İletişim*, 5(3): 111-123.
- Ülger, B., 2003. İşletmelerde İletişim ve Halkla İlişkiler. Der Yayınları, İstanbul.
- Ünver, A., 1993. Orman Köylerinde Kooperatifçilik. I. Ormancılık Şurası, Tebliğler ve Ön Çalışma Grubu Raporları, Cilt: 2, Seri No: 13, Yayın No: 006, T.C. Orman Bakanlığı, Ankara.
- Wikipedia, 2020. Karabük’ün ilçeleri ve haritası. Özgür Ansiklopedi. https://tr.wikipedia.org/wiki/Karabük'_ün_ilçeleri. Erişim:10.01.2020.
- Yıldırım, Ş., 1992. Kooperatif Kuruluşlarında Başarının Artırılmasına Yönelik Önlemler. MPM Yayınları, Ankara.
- Yılmaz, G., 1993. Orman Köylerinde Kooperatifçilik. I. Ormancılık Şurası, Orman Bakanlığı Yayın No: 6, Seri 13, Cilt 2, s.383-391, Ankara.
- Yılmaz, M., 2015. Kurumsal itibar yönetimi algısının örgütsel bağlılık algısı üzerindeki etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, T., Gedik, T., 2019. İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü’nün Bazı Dış Paydaşlara Göre Kurumsal İtibarının Ölçülmesi. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, Marmara Ormancılık Araştırma Enstitüsü, Proje Sonuç Raporu, Proje Numarası: 10.5305/2018-2019. 276 s., İstanbul.
- YK, 2019. Yenice Kaymakamlığı Web Sitesi. <http://www.360yenice.com/www/index.php/yenice>. Erişim:25.12.2019.
- YOİM, 2019. Yenice Orman İşletme Müdürlüğü, İşletme Müdürlüğü Alanları ve Özellikleri. <https://zonguldakobm.ogm.gov.tr>. Erişim: 10.12.2019.
- Yurtsever, S., 2013. Kurumsal itibarın ölçülmesi: Karabük Üniversitesi’nin kurumsal itibarının öğrenciler tarafından değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.